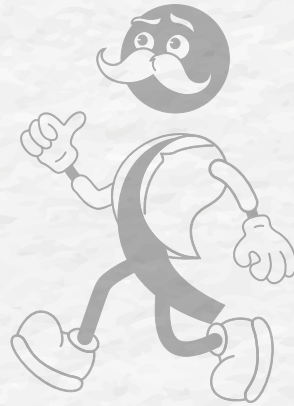

Ositrán, qanwan Perú ñankunapi

Qanchis ñiqi willakuykuna llallinakuy

Quechua

Organismo Supervisor de la Inversión en Infraestructura de Transporte de Uso Público

Qanchis Ñiqi Willakuykuna Llallinakuy “Ositrán, qanwan Perú ñankunapi”

Llalliq willakuykuna huñusqa

Verónica Zambrano Copello

Consejo Directivo umalliq

María del Rosario Bazalar Huamán

Oficina de Comunicación Corporativa patachaq

Willakuy chaninchaqkuna

Ricardo González Vigil

Anahí Barrionuevo

Leonardo Dolores Cerna

Llalliqkuna:

Yachakuqkuna Ñiqi

Huk ñiqi llalliq

Chupachakunapa ripuynin

Matheo Valentino Rodríguez Alemán

I. E. Alexander Fleming de Arequipa

Iskay ñiqi llalliq

Osipa ripusqan

Lucero Shantal Fernández Shupingahua

Colegio de Alto Rendimiento de San Martín

Kimasa ñiqi llalliq

Terminalpa hatun willakuynin hinaspa Yakumama

Jhony Armando Retis Caballero

Colegio de Alto Rendimiento de Ucayali

Yachachiqkuna

Huk ñiqi llalliq

Yachachikuq ñankuna

Jerver Lenin Gonzales Toledo

I. E. John F. Kennedy de Ica

Oficina de Comunicación Corporativapa riqsichimusqanmi kay maytu

Primera edición, noviembre 2024

Biblioteca Nacional del Perú N.º 2024-12336 nisqapi chiqap rurasqa

Imprimisqa Inversiones IAKOB S. A. C.

Jr. González Prada 615, Surquillopi

Manam pipas hapikunmanchu

Qallariynin

Yachaywasipi miski simi willakuy yachakuqkunata riqsikuyqa, allinmi unanchasqanku llaqtapa astakunan transportekunapa infraestructuran qawarichinapaq, kusikunikum hinaspa hinallam willakuy llallinakuyta kallpanchasaqku “Ositrán, qanwan Peru suyu ñankunata”nispa, kay rurayqa ruranakumanta aswan llalliriqmi.

Kay qanchis riqsichiypim, qatiwarqaku 240 yachakuqkunata 3.º hinaspa 4.º secundariamanta, chaymanta llaqta hinaspa privado lliw suyunchikpi yachaywasikunapi yachachiqkunapas, chaynapim riqsichiniku yachaywasikunapa willakuyninkunata musuq runakuna riqsinakupaq, hinaspa kay maytupi qillqasqa kasqantapas.

Willakuykuna, unachasqanku utaq kawsayninkupi kaq chaykunam huk avionpa tiyanan, carretera, huk puerto, férrea ñan utaq metropa linean, paykunawan pusawanchik “Chupachakunapa ripuynin”, transportepa infraestructurankuna rurasqa ñuqanchikpa kusikunanchikpaq llaqtakunapa musuqyaynin kasqan yachananchikpaqmi; utaq “Osipa ripuynin”, unquq pichinkucha musuqmanta pawan chaytaqa aeropuertukunam munasqanta haypachin.

“Terminalpi hatun willakuy hinaspa Yakumama” niwanchik puertukuna chuyata waqaychaspa pachamamawan kusionqa kawsananchikpaqmi. Hinaspa “Yachachikuq ñankunañataq” hamuq pachapi qispisqa kananchikmanta qallarin, perusuyupi qullqinchik runa kayninchik qispinanpaq allin kasqantam yachachiwanchik.

Kunan wataqa, Ositrانpa riqsikuyninmi mastarikun Arequipa, San Martín, Ucayali hinaspa Ica, yachakuqkunaman yachachiqkunamanpas, kaymi Oficina Comunicación Corporativapa suyukunaman chayasqanta qawachiwanchik aswanraqmi lliw suyunchikpi yachaywasikunaman chayanqa.

Anchatam riqsikuniku chaninchaqkunapa llamkayninta, paykunam kanku riqsisqa qillqaq Ricardo Gonzáles Vigil, ancha riqsisqa qillqaq Anahí Barrionuevo chaynallataq Ministerio Culturapi maytukuna ñawinchaymanta umalliq, Leonardo Dolorestapas.

Huk watatawanmi, kayta llamkaysiwanku, chaymi riqsikuniku Ministerio Culturapa yanapakuyninta paykunan asuykachiwanku llalliq willakuykunata, suqta suyunchikpi sapiyuq simikuna chimpachiqkunaman, suyunchikpi ayllukunamanpas.

Verónica Zambrano Copello

Ositarnpa Consejo Directivon umalliq

Chupachakunapa ripuynin

MATHEO VALENTINO RODRIGUEZ ALEMÁN

I. E. ALEXANDER FLEMING DE AREQUIPA

Huk ñiqi llalliq

Yachakuqkuna Ñiqi

Puntovia sutiyuqmi huk uchuy llaqta kasqa, urqkunapa chaymanta amaruhina mayupa muyurisqan. Chaypi tiyaqkunaqa kuyakuq allin llamkaq runakunam kasqaku, ichaqa huk sasachakuyninkum kasqa: transportenkupa kananmi wichirichkaq kasqa.

Qapaq carretera, chupachakunapa purinanku,
muqullaña, raqrallaña kasqa. Carrokuna
qinqutyaqku uchkukunamanta ayqinankupaq,
qawaspa purinapaq sanampakuna qalay
mawkayasqa qillqapahina kasqa. Suyu umalliq,
Sumaq rimaq tayta, imapas rurananchik
pachañam kachkan nisqa.

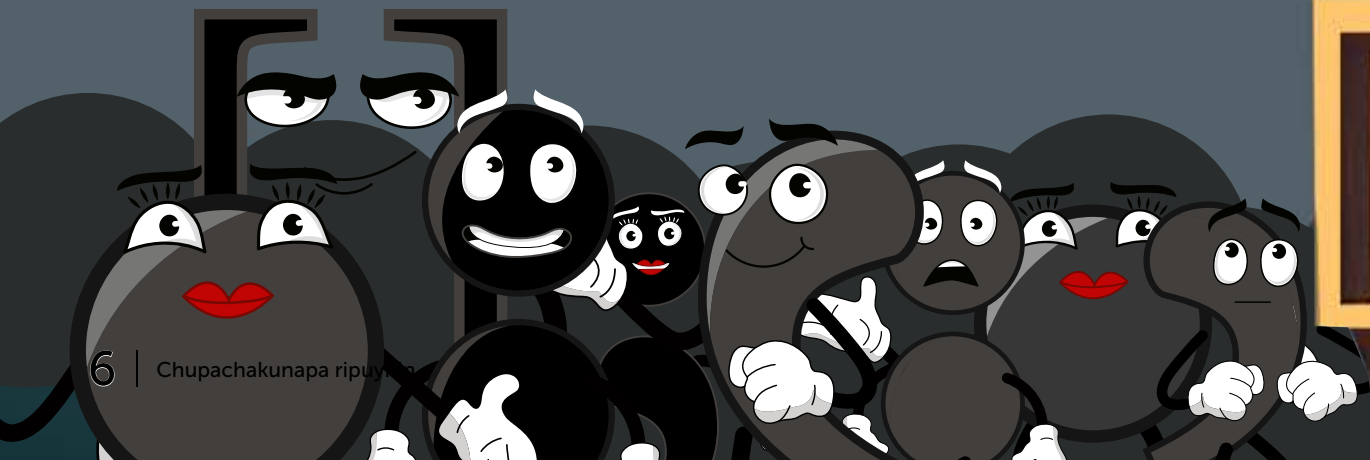

Huk rupay kasqan punchawmi, Sumaq rimaq tayta
llaqtapa chawpinpi huñunakuy kanampaq minkarqa.
Llaqta runakunaqa huñunakurqun periódicokuna
rantikuna chukllakunapa muyuqnimpi, umalliqpa
rimasqan uyarinankupaq, paymi pataman siqarqun
hinaspa kallpawan kaynata niykamun:

—¡Ancha kuyasqay llaqtamasiykuna,
ancha kuyasqanchik Puntovíapaqa
carrokunapa imakunapapas sumaqmi
infraestructuran kapunan!

Chayrayku, mana pipa
rurasqan ruraytam munachkani:
mayupa hawantam chakata
rurachisaq. Ichaga manam
wakinkunahina chakachu
kanqa. Kanqaga qatinanpi
chikukunapa chakanmi.

Llaqta runakunaga taqllakurqunkum,
kuisqallaña. Umalliqqa hinallam riman:

—Kay chakapaqqa kimsa hatun torrenkunam
kapunqa, sapa torrepa umanpim huk qatinanpi
chiku kanga. Hapipakunanmi comllaswan
sumaqyachisqa kanga tuta kanchaq
achkikunañataqmi qapariq sanampa niraq kanga.
¡Kaymi atiyinchik qawarichiq illa kanga!

Ingenierokunam llamkayta qallaykunku.
Pampa tuquqkunam alpata kuyurqachinku,
llamkaqkuna cimientunkunata churarqunku.
Chupachakunaga, ancha hikutakuq kaspankum,
tukuy ima llamkasqankuta qatipasqaku.
Chikukuna siqichakunañataq chakapa hatun
chakan kanankupaq huñunakusqaku. Tapukuna
sanampakunañataq lliw allichu
kanga nispa tapukusqaku.

Tukurquptinñataq, chaka
qispichisqa raymichana punchaw
chayarqamu. Puntovía Ilaqta
runakunaqa mayupa patampim
huñunakurqunku. Umalliqmi
cintata kuchun qurihina tildewan,
chaymi, Qatinanpi chikukunapa
chakanqa yakukuna hawanpi
sumaqa huqarikuykun.

**PUENTE DE
LOS PUNTOS
SUSPENSIVOS**

 OSITRÁN
Contigo en tu ruta

Kikllunkunatam warmakunaqa kallpanku, hapipakunapi chupachakunata tuqpispanku. Carro qiwikuna kusiqa asirayaspachakata chimpanku, qatinapi chikukunata hanaq pachaman huqarikuqta qawasanku. Qapariq sanampakunapas kusikuywanmi chimpinyanku.

ENTE DE
PUNTOS
PENSIVOS

Chay punchawmanta, Puntovía
waytarirqa. Achkayarqurqam
llaqta watukamuq
runakunapas, chikukunawan
hinaspa chupakunawan
foto hurquknakupaqmi
chayamunku. Umalliqmi,
ancha kusionpa, tukuyninmpaq
kaynata rimarirqa:

—Kuyasqay masiykuna, yuyarisunchik imapas
manam cemntomanta acerollamantachu.
Unanchay willay yachayninchikmanta
aswan rimaqpas kantaqmi. ¡Qatinanpi
Chikukuna Chaka ancha kusiqa hamuq pacha
qispichinanchikpaq kallpancawasunchik!

PUENTE DE
LOS PUNTOS
SUSPENSIVOS

 OSITRÁN
Contigo en tu ruta

Osipa ripusqan

LUCERO SHANTAL FERNÁNDEZ SHUPINGAHUA

COLEGIO DE ALTO RENDIMIENTO SAN MARTÍN

Iskay ñiqi llalliq

Yachakuqkuna Ñiqi

Ñuqaqa llaqta muyuriqpi ancha puriqmi kani,
Callopi achka runa chawpipi llantum kani,
sapa punchaw puriyniymanmi kutini, kawsay
hunta kay llaqtapa chaqwa kikllunkunaman,
Mineralkuna Hunta Barcokunapa tukuyninpi
sayananpa hichpanpi. Allillamantam purirqani,
autokunapa purinanpi
ruraykunata qawakuspa,
autokuna runakuna
puriptinmi katatan, chaymi,
qunqaymanta,
hukmanchata uyarini.

Muyurptiymi, huk kaspichakunapi pawaqta rikuni.
Huk uqiniq pichikucham intipa kanchayninwan
kancharin, ichaqa llakipaqniraqmi kasqa;
wichiykamusqam rapranmi kiriqahna
kasqa. Mana imata nispaymi, allillamanta
anchuykuni. Huqarinaypaq makiyta
haywani hinaspa uchuy kawasayninwanmi
tinkuni. Chay pachallam, paywan
ñuqawan aaylluchakyta qallaykuniku. Pay
yanapanaytam munarqa, ñuqañataq kunan
kawsayniypi, huk masiyta
munarqani, huk puriqmasiyta.

Wasiyman chayarquspaymi kaspichapi pawaqpa
kirintam allinta qawaykuni. Kuyakuywan
sumaqllamanta wankunakunata chaymanta
cajapi hampikunata hapini, kiriyuq rapranta
hampispaymi hayka nanayniyuq kasqanta
yuyaymanani. Hinaspa Osi nispa suticharquni,
barcokuna sayanan patachaq wasipa
sutinwan chay hichpanpim tarirqani;
chaynallataqmi kusi suti kasqanrayku
sumaqtaq karga purunpa
llimpinwan tupaqnin.

Paqarintintañataq, hina rurayniyta
hukmaynarqachini. Osi llaqtayta riqsinantam
munarqani, tukuy niraq llimpiyuq imaymana
hunatasqata manam uchuy wasiypi imapas
kaqllatachu riqsinanqa. Kuskam
sutiyuq wasima riniku hinaspa
maskaniku achka qatukunata
nisqakunata, huk niraq hatu
llaqtapa kawsaynintam
yachaniku Osiqa aswanmi
kusikun. Sapa puriptiykum,
qawaynin aswan kanchariq,
chaymi machuyasqa
sunquyta suwarqa hinaspa
yachaykunayachirqa.

Osiqa rikchachikuqmirikurirqurqa.
Sapa achikyaytam, mana
pisispa, kusiskuy tankinwanmi,
rikchachiwarqa, taksa wasipi
raprapyayninwanpas.
Mana qasillaspam takiaq,
raprapyaaq paqamanta hatun
sombroeroy hinaspa tanuway
huqarinaykama, chaykunata
ñuqa apani iskay chunka wata
llalliqñam, payqa huqarinaypaq
kurkunaytam qawan makiywan
huqarisqayta hinaspanmi pay
rikrayman huqarin.

Huk punchawmi, Callao chawpin plazapi purichkaptiyku,
hukllata frenarquni huk avión hanaqpacha kinray
richkaqta qawaspay, rapranñataq chipipirqa intipa
kanchayninhina. Osiqa kusionqam qawaykun
hinaspa chinkarqun, ñawinpim munaynin
qawachikurqa, paypas musuqmanta pawaytam
munarqa, ichaqa kirikusqanmi manaraq
allinyasqachu, mana rikuna cadenawan
watasqaraqchá kachkan, chaymi
pim kasqanmanta karuncharqa,
chiqap ima kasqanmantapas
karuncharqataq...

Hamuq pachapa llasayninmi pampawan.
Yacharqanim, allinyayta tukurquspaqa,
Osiqa pawanqam, ichaqa ¿rapran manapuni
allinyaptinga? Llakim kuskanchakuwan
chayta hamutaptiy, sunquypas rumurayantaq.
Ichaqa, sapa punchawmi sunquykuta
tinkuchirqanku, munanakuyniykum
rimayniykumantaqa aswan allin kaqa.

Huk punchaw achkiykuqtam, hina puririnayku, Jorge Chávez tukuy suyukunamanta Avionkuna Tiyananta rirqaniku. Avionkunaga sayachkasqakum, wakinqa hanaqpachanta pawanankupaq allichakusqaña kasqaku. Osiqa ñawinta kicharispam qawarqa ichapas ñawpaq avionta yuyarqa. Ukupim puriniku payqa qawarayachkarqam, ñuqaqa ripunaykupaqmi avionta tariyta munarqani. Osiqa rikraypi kachkarqa, mana saqiwaq llantuhina.

Tiyanaymanmi chayarquni
hina purinayta purispalla,
pawanayku pacha
chayarqamun. Ripunaypaq
machu kasqayta
yacharqanim manataq pipas
watunaypaq kargachu,
ichaga Osiqa pawanqam,
mana rapranwan kaspapas
avión ukupim pawanqa.

Avionqa pampamanta hugarikurqunñam, tukuy
niraq musyaykunam chayarqamwan. Osiqa
ventanantam qawan, ñawin kaynataqa
manapunim kancharirqachu. Aswan
wichaptiyku, uchuy aycha katatarqa
wayra sapa taspiwaptinku,
musyakurqunim paywan kуска
pawasqaykuta, chiqap kanmanhinam
karka. Manapunim pawaqta
hamutarqanichu aswanqa uchuy
machuyasqa sunquy suwaq masiywan
kuskapaqta manam hamutarqanichu.

Chayanaykupi
tiyarquspa, Cadete
FAP Guillermo
Castillo Paredespi
San Martín suyupi,
ñawpaqniykupi huk musuq
hanaq pacham mastarikun.
Avionmanta sumaqlamantam
uraykuniku, qawariykuspay,
kayqa qallariyllanraq kasqantam
yachaykuni. Musuq ñankunam
suyawachkasqaku. kunanmantaqa,
Callao llaqtapi manam iskay uchuy
almakunallachu kasaqku,

aswanqa ñawpaqniykupi hatun pacha
kicharikuqtam riqsisaqku kuskayku,
kawsayniykuta huntachisaqku yunkapi
mana qunqanapaq purisqaykuwan
riqsisqaykuwan. Munasqayta
hayparqunim, Osi kutimanta
pawachkan, ichaqa manam
ñawpaq awasqanhinachu, ichaqa
tukuy kallpaywanmi yanaparqani
musuqmanta pay kusiona kananpaq,
chay uchuy uywacha sunquytam
hayparqun, paytam waqaychasaq
kay pacha kawsaypi
tipukyaynin tukunankama.

Ninitaq, suyunchikpi avionpa tiyanankuna ancha allinmi nispay, tukuy niraq llaqtakunatam tinkuchin Perupa hanay suyun, yunka suyun, chawpi suyun hinaspa uran suyutawan. Chaynallataq allinmi transportepa kanankuna chaykunam kawsaykunata tinkuchin, tukuy niraq mikuykunata mikuchiwanichik, chalapi, antiqpi, yunkapi llaqtakunapa tukuy kawsayninta riqsichiwanichik. Kay transportetam riqsikuni, Osi ñuqawan chaykunapa apawasqankum chayarquniku, Perupa yunkanta.

Terminalpa hatun willakuynin hinaspa Yakumama

JHONY ARMANDO RETIS CABALLERO

COLEGIO DE ALTO RENDIMIENTO UCAYALI

Kimisa ñiqi llalliq

Yachakuqkuna Ñiqi

Chaqwa puerto kasqanpi, hatun barcokuna canoakuna Ucayali mayunta wampunku, chaypim ñawpaq willakuyta willanakunku. Runakunam nirqaku mayu ukupim Yakumama yachan nispanku, chayqa hatun machaqwaymi pachamamata waqaychan.

Luis, puertopi llamkaq wayna, Pedrochañataq,
yachaysapa Warma, barcokuna sayanampi
yanapakuq, Yakumamanta willakuyta
riqsirqanku. Wakinga yanqa willakuyllam
nispanku niqku, paykunaga willakuypi ima
allin kasqantam musyarqanku.

Huk punchawmi, puyupa
qipanpi inti pakakunankama,
Luis Pedrochawan
mayu ancha kuyusqanta
qawarqanku. Mayuqa hatuntam
paqchakamurqa yakuñataq
chaqwakurqan. Barcokuna mana
sayachiy atina kuyukurqanku,
ancha wayra tukuyta aparqa.
Puertopi imapas manam
hawkachu karqa.

Luiswan Pedroqa yachaytam munarqaku hinaspa muellepa patanman anchurqaku. Pedrochaqa, qawaysapa ñawinwan, huk mana riqsisqata yakupi rikurqun: yunkapa qillqantahina mayu ukupi kanchaqta. Aswan sumaqta qawaykuptinku, muellepi wakin imakunapas waqllikurqusqa; raqrarqusqa sayanpaqkunapas hinaspa yakupi kullukuna wampuchkasqa.

Qawachkaspankum, Luis Pedrowan yaku
ancha qanra kasqanta yacharqunku.
Qupakuna wischusqam wampuchkasqa,
millaytam asnasqapas. Qanrachasqa
kasqa mana allin kasqanta yachaspa
llamkaqkunapa qupakuna mayuman
wischusqankuwanmi. Yakumamam,
willakuymanhinaqa, wasin qanrachasqa
kaptinmi anchs piñasqa kasqa.

Machaqwayqa tukuytam wischuyta qallaykamusqa:
kuyuspanmi tukuyta para, sayaq barcokunatam
pakirqa, hinaspa yakuta anchata maqchirqa
llamkaqkunata apanampaq. Chaynatam piñakurqa,
chaynatam mayu qanrachasqankumanta qaqcharqa.

Luis Pedrochawan yacharqaku Yakumama hawkayachinankupaq ima rurayta, mayu pichanankupaqpas. Puertopi llamkaqkunata minkaspankum tarisqankuta willarqaku. Llapankum muellepi Yakumama yupaychanapaq saminchasun nirqaku hinaspa qanrachasqankumanta pampachachikunankupaq.

Samincharqaku killapa kanchayninwanmi. Waytakunawanmi muelleta sumaqyachirqanku hinaspa suyunkupa mikuyninta haywarqanku; tacacho cecinayuqta mingadotapas.

Kayta ruraptinkum, mayuqa hawkayayta
qallaykun. Paqchakuna hawkayarqun,
wayra qasillarqun, puertomam hawka
kawsay chayaraqamun. Chay pachamantam,
puertoqa allinlla karqa,

ichaga ancha musuqyasqa. Luis Pedrochawan
barcokuna chayanampi llamkaykuna allin
kasqanta qawarqanku sumaqmi imapas karqa.
Llamkaqkuna mayuman qupakuna amapuni
wischuytam yacharqurqaku.

Barcokunapa sayananqa manam qatuchanallachu
karqa, aswanqa Yakumama yupaychana
markam karqa. Luis Pedrochawan yacharqunku
pachamamata waqaychaspa chaymanta
ñawpaq yachaykunata chaninchaspaqa, tukuy
kawsaykunawan hawka kawsakuy kasqanta.

Chaynam, yakumama
mayuta ukunmanta hinalla
waqaycharqa, paypa kawsaynin
runakuna chaninchasqanmanta
kusikuspan hinaspa
paypa kuyasqan mayuta
waqaychasqankumantapas.

Yachachikuq ñankuna

JERVER LENIN GONZALES TOLEDO

I. E. JOHN F. KENNEDY DE ICA

Huk ñiqi llalliq

Yachachikuna

Chaqwapa llantunpi

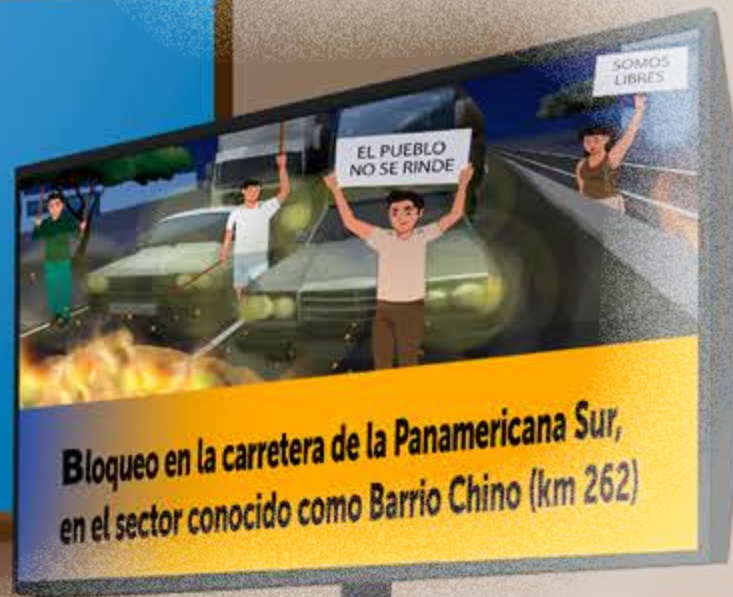
Lliwmi qallaykurqa miércoles qanchis punchawta, diciembre killa, 2022 watata. Examenniypaq allichakuchkarqani Carrera Pública Magisterial 2022 llallinakuspa yaykunapaq Ica llaqtapi, achka semanakuna estudiasqaymanta. Ruranayqa chuyamkarqa: chay tuta samaykuspa paqarintinta tutapay ripunaykarqa.

Ichaga, hawka kaymi tukurqun umalliq Pedro Castillo Estado autogolpe quyta munaptin.

Chay willakuyqa lliw suyupim chaqwata rurarqa. Llaqtapaq llamkaq wasikunam chayta allinmi nirqakuchu, hinaspa ministrokunapas saqirqa. Manam sinchikuna policiakunapas

yanaparqakuchu, golpeqa pantarqam, suyunchikpas pantasqam qiparqa. Panamericana Sur, Barrio Chino (km 262) nisqapi, Salas Guadalupe distritopi, Ica suyupi, wichqasqa karqa, ruranaykunata saqichiwarqa hinaspa pantaypi kachiwarqa.

Chay tutaqa sasam hawka kanapaq karga.
Mana qasi kaymi intuwarqa, mana tukuriqmi
karga, hinaspapas, utqaymanmi;
runakunapa llikanankunanta
carretera wichqasqa kasqan
willakachamunku, risaqchu
manachu nispá iskayrayaspaymi
puñuyta atirqanichu. Umaypim
tukuy hamutaykuna muyukurqa;
yacharqanim hamuq pachapi
kawsayniy aylluykunapapas
chay examenmantam kasqanta,
runakunapa llikanakunantam
willakuykuna inturqa.

Chay pachallam llaqtapaq llamkaq
wasikuna manam allinchu nirqaku,
suyunchikqa pantaymanmi yaykurqa.
Llaqta kikllukunañataq utirayasqa
karqa. Mana qasi kayqa mama qucha
maqchikusqahinam qasillargachu. Icaman rinay,
chay pachakamaqa allinhinam karqa, chaymantaqa
mana atinamanmi sasachakurqa. ¿Imaynatataq
chayana? ¿Allinpaqchu lliw sasachakuywan
ruray? Tutaqa puñuy mana haypana ancha
munaymanmi rikurirqa. Paqarintin
iskay pacha achikyaytam, taytay,
mana hawka kasqayta rikuwasqa,
anchuykamuwaspa niwarqa:

—Churiy, kunanqa
ripukuwaqmi nispa. Manam
imatapas suyachwanchu.
Rimayninmi, qasilla
kaspapas, iskayniyku
llakikusqaykuta pakarqa.

Tutayaq hanaq pachata maytuptimpas,
huk moto linealpim ichikuykuniku hinaspa
buskunapa sayananman riniku. Ñanpim
niwan lcaman rinapaq carrokuna mana
kaptiqa, moto linealniypim apasqayki nispan.

TERMINAL DE BUSES

Chayqa chaqwallañam
kachkasqa, mana ima
ruranapaq karqachu.
Pisco llaqtakamallam
pasajekuna kasqa.
Harkasqapa icha
qiparqusaq nispay
kachkaptiyimi, pich
niwasqanta uyarini:

—¿Icaman rinkichu? Qayakuyninqa musyasqayhina utqaymanmi karga. Ñuqahina yachachiqmi karga, ñuqahinataq allin pachallapi chayanan nombramientopaq examen qunanpaq. Paywantaq warmin kуска rirqa, panin iskayninkupa masinpas, lliwchankum yachachiqkuna, chay examnenmi hamuq pachapi kawsayninku karga. Qawaykuni, kutichinaypaq iskayrayaspa.

—Yachachiqmi kani, qamhina. Warmiypas yachachiqmi, nombramiento examenmanmi chayanayku. Manam mawlaymankuchu. Kallpawanmi rimarqa, musyanitaq, kay atipaypiqa icha mana sapallanchu kasqata.

—¿Ima ninkitaq? ¿Munankichu? —hikutaykun,
manaraq kutichichkaptiy, hichpanpi kaq huk
yachachiq warmi ñawpaykun:

—¡Ñuqa qamkunawan risaq! —rimarirqun ancha
kallpawan ñawinpas kancharisqa. Tumpatam
qasillaykuni, taytayta qawaspa, paymi upallalla arí nin.

—Qamkunawan risaq —nini chaymantaqa,
ruranaypa kallpanta rikraypi musyani, yuyayniypi,
warmiy churiykunapas kachkanku.

Munachiwasqanta uyaykuni. Sasam
chay ripuyqa karqa, ichaqa chay
yachachiqa kallpawan ari nisqanmi
kallpanchawarqa.

Tawa runam autopa qipanpi ñiti
ñiti tiyaniku, mana allin kayta
manchakuyta atipaspa, sapakama
kikinkupa manchakuyniyuq
allin munayniyuqpas. Sunquy
utqayman tipukyarqa,
llakiwan huntasqa umayuq,
taytaymanta rakikuni,
llakikuqhina kusikuqhinataq
qawaynin karka:

—Waqaychakuy, churiy —manaraq
rakinakuchkaptiyku niwan. Chaynam,
sasachakuyniyuq suyupa llantun ukupi,
lcaman ripuyta qallaykuniku, ñampí
imakuna suyawasqankuta mana
yachaspayku. Ancha sasachakuyniyuq
manchapa ñan kasqanta yacharqanim,
rurarqaniku
runakunapa mana ruranantam, ichaqa qipaman
kutyta manañam atinikuchu.

Mana riqsisqa ñan

Ña pichqa runayuq autopiña, kunan punchawkama sutinkuta yachanichu nombrakurqakuchu manachu chaytapas yachanichu, ichaqa paykunata ancha riqsikuywan, Chinchamanta Icaman ripuyta qallaykuniku. Runakunapa llikanakunantam willawarqaku planta de Aceros Arequipa Pisco carreterapi harkasqa kasqanta. Yachachiq, ancha kallpawan qawaspa, nirqa:

—Musyayniymantaqa Pisco Playantachusmi yaykusunchik, San Andrésninta hinaspa Paracasninta llusqisunchik. Chaymantam Panamericana Surta hapisunchik Icaman rinanchikpaq.

Chayqa allinchusmi kanga nirqani.
Chay pachakama, Pozo Santo ayllu
kinrayta riniku hinaspa kusiasqa kaniku.
Panamericana Sur carreteraqa kichasqa
kasqa, Manam carrokuna kasqachu,
harkachisqapas kasqataqchu. Chay
hawka kasqaykuqa tukurqun Barrio
Chino Ilaqtachaman chayarquptiykum.
Carretera wichqasqa kasqa
chimpaykupiñataq mana tukuriq
autokuna siqichakusqa kachkasqa.
Wakin ayqiyta munaptinku
piña runakuna rumiwan
chuqanku utaq llantankuta
tuqyarqachinku.

—Kaypiqa manam
qipakuchwanchu —utqayman
nirqa yachachiq.
—Ñam tawa pacha achkiykuqña,
examenqa pusaq pachatam
qallaringa. Utqaymanmi rinayku kanan.

Ñawparinaykupaq qipaman
suchuriniku. Pozo Santoman
chayarquspa, manam mayqin
ñanpas rikukusqachu. Google
Mapspi maskaspam,
yachachiq huk ñanta
huk punku wichqasqamanta
qallariqta tarirqun. Pipas
kichawanankutam maskaniku,
manam pipas kasqachu.
Tukuypiñam, huknin yachachiq,
ancha kallpawan, punkuta
tanqaykun hinaptin kichakurqun.

—¿Allinchi kay ñan risqanchik?
—yachachiqta tapuykuni,
rimayniypi mana qasi kasqayta
musyaspay.
—Kay ñanllam kachkan —kallpawan
kutichiwan.
—Rinanchikmi. Kay ñanqa
lcamanmi apawasunchik.

Ñannin riyta qallaykuniku, chay pachallam mana tukuriq hatun aqu pampa rikurirqun. Qayakunapaq teléfono kanchu yupillam qatinapaq kan, manam anchatachu rikukun. Risqaykumanhinam, achka autokunawan taparquniku ñuqayku kasqaykuman hamusqaku.

—¿Hayka pachataq chayamurqaku Icamanta?
—huknin carro apaqtam yachachiq tapuykurqa.
—Pusaq pacha llalliqñam —kutichirqa chay runa, chaywan aswan ñuqaykuta mancharichiwanku.

Pichqa pacha achikyayñam karqa examen gallarinanpapaqqa kimsa pachallañam kachkan. Yachachiqmi, kallpanchawaspanku, niwanku:

—Paykunaga tutam hampurqaku.
Punchawqa atinsunmi nispan.

Hinallam riniku, aqu pampaqa chimpaykupi mana tukuriq mastarikuchkan. Kallpanchakunaykupaq rimanakuniku.

—Qatinqnin aqu urquman chayarquniku, Waqachina quchapa hichpanpiñach kachkanchik —ninmi huknin yachachiq, Iliw huñuta kallpanchaspan.

—Manachusmi ima kawsaypas kanchu, chinkasqachusmi kachkanchik —hukñataq nin llakikustin—
Aqullam aswan kachkan nispa.

Manam qasillayta atirqanikuchu, ichaqa karupi wakin empresakunata wasikunata rikuspam, kusirikuniku. Chaymantaqa Carhuaz sutiyaq huk aylluman chayarquniku. Aswan anchatam kusirikuniku Ica hichpapiña kasqaykuta yachaykuspa.

Chayarquspa, ñawpaqta yachachiqpa warminta saqiykuniku Antonia Moreno Cáceres yachaywasipi. Autontomanta uraykuspa, qawanakuniku, tukuytam ninakuyta munarqaniku, ichaqa mana riqsinakuqmi karganiku. Yachachiqta tupananchikkama nispaymi nirqani:

—Examenniykita allinta quspa chaskisqa kanki nispay. Payqa pisipasqa asirispam kutichiwarqa.

I. E. 22533
ANTONIA MORENO DE CÁCERES

Unay rimanakunakuyta manam atirqanikuchu. Utqaymanmi tupanachikkama ninakuniku. Chaymantaga, examen patachaqtam tapurqani manachu qipata yaykuqkunata chaskiwankiku nispay.

—Pampachaykuway, punkukunaqa 8:30 achkiykuqtam wichqakunqa —niwan kallpawan— Chay pachamanta qipamanqa manam mayqan yachachiqpas yaykunmanchu nispan.

Tinguiñaman riq colectivoman siqani, pisipasqa
yarqaymanta, mana tuta mikusqa
manataq achkiykuqtapas.

Chayna hikutasqa, aswan utqaniku. Chay
yachachiqqa examentam qunan karga San Luis
Gonzaga yachawsipi ñuqañataq distrito Tinguiñapi.
Manapuni tupanaykupaq tupananchikkama
ninakuniku, anchata riqsikullaykim nispa ichaqa
sutykutapas manam yacharqanikuchu.

Examenniy qunaypaq
yachaywasiman
chayarquspaymi, kaqmanta
tapuykuni manachu
qipata chayamuqkunata
yaykuchiwankiku nispay.

—Pampachaykuway, manam pitapas
yaykuchiymanchu —kallpawanmi chaynata
niykuwan. Mana imatapas rurayta
atipay, chakiypas susunkasqa
yuyaniypas pisipasqa,
yachaywasiman yakurquni
nombramientuypaq examen
qunaypaq. Ancha pisipasqa
yarqaymantam karqani,
ichaqa imayna kaykama
chayamusqaymi aswan
kallpanchawarqa
rurayniy llallinaypaq.

Yachachikuy hinaspa kutiy

Qipakunata manañam yaykuchisaqkuchu niwasqanmanhinam, utqayman yaykurquni. Yachaywasiman yaykurquptiy, mana lliw asqanta qawani: 50 % llalliqmi yachachikuna man chayamusqakuchu.

Rimapakusqa huntam yachaywasi kachkasqa manam qasillachu kachkasqaku.

Suyachkaptiy, huk hawkayachiq willakuy chayarqamuwan:

—Chunka hukniyuq pachakamam yapakurqun examenqa, achka yachachikuna mana chayamusqankurayku carreterakuna harkasqa runakunapa chaqwasqan kaptin —chaynatam niykun umalliq huk kusirichikuq siminwan.

Puñuywan yarqaymi anchata
hapiwarqaku. Yakullatam upyaniku
ispanawasillamantaq riniku,
yachawasimanta amam
lluqsimaykuchu. Sapa
chunka minutom,
pisipasqa yachachikuna
chayamunku. Tapunikum
imaynatataq Barrio Chinota
lluptimurqanichik nispa:

—Iskay pacha
achkiykuqmantam purimuniku
nispam —kutichiwanku
huknin sutilla pisipasqa.
—Sasa puriy
mi karqa, ichaqa
atiparqamunikum.

Lliwmi pisipasqa karqaku, achka
yachachikunam examen qusqankupi
pisipasqa puñurqunku.

Rikchachiptinkupas, pisipaymi
aswan kallpayuq karqa examen
quy munasqankutapas atiparqun.

Yuyayniypim, kuti kutita nini,
examenta atisaq nispay.

Churiypim yuyaymanani
hawan killatam watanman
chayanqa. Chayna kasqanmi
aswan allin ruranaypaq
kallpanchawarqa.

Tukuypiñataq,

Iliw tukurquptin, examenniyta quykuni
allintan ruraraqani nipay. Ukuypiqa,
atisqaymanhina rurasqaytam musyakuni.
Imayna kasqatachiki suyasaq.

Yachaywasimanta llusqispay, mikunaypaq imallatapas maskani. Chinchaman kutiyqa manapunim atikunchu, buspi ripunapaq manam kanchu. Wakin autokunaqa lcaman hina hamusqallaykichikta kutisunchik nispam munachiwanku, pasajepa chanintam ichaqa llumpaysuta mañawanku.

—¿Chiqap ancha karuchu kachkan? —nispay huk carroyuqta tapuni.
—Arí, ancha sasam kachkan
—nispam kutichiwanku.

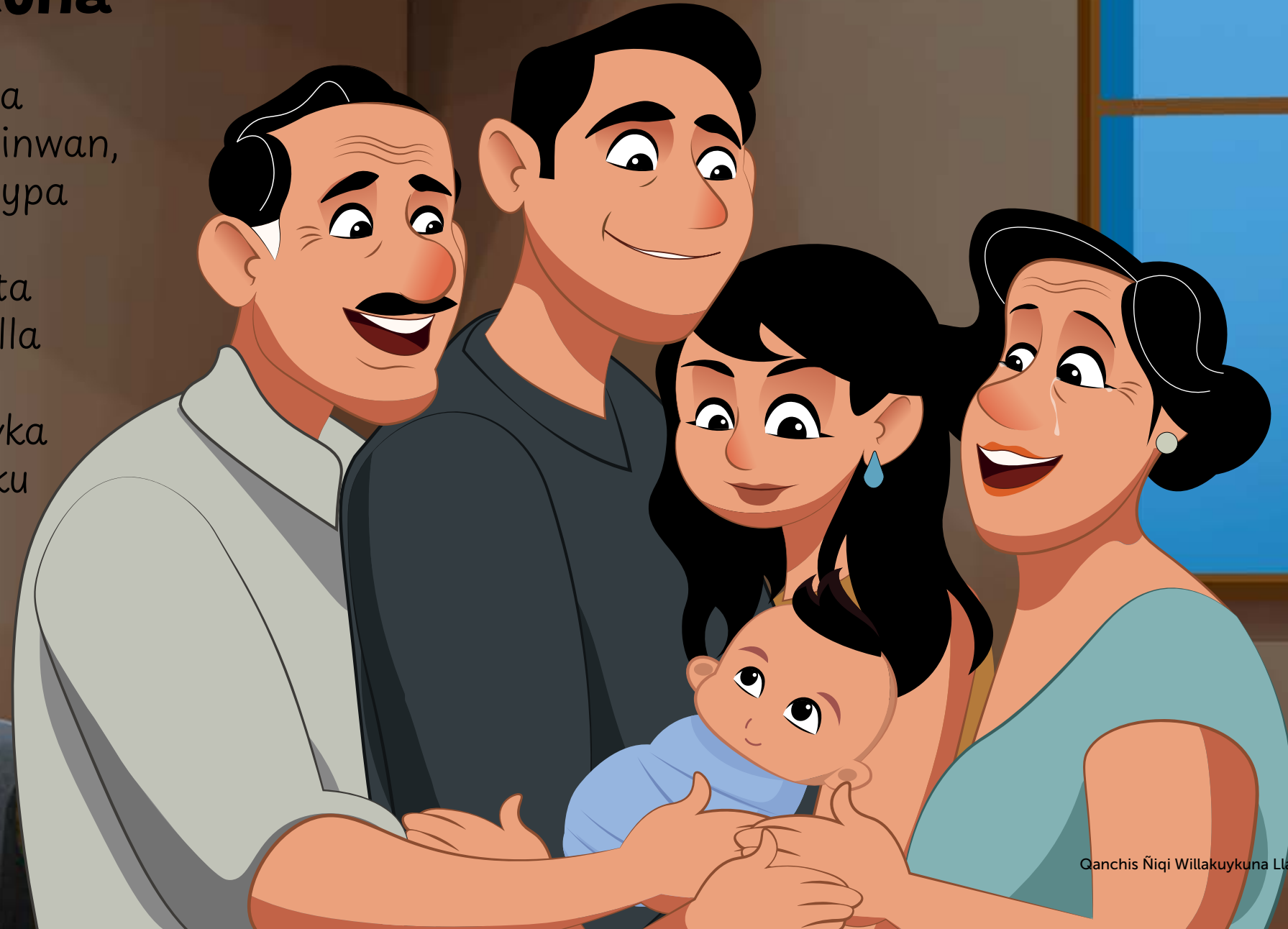
COMPAÑÍA DE BOMBEROS N° 171 OFELIA BANCHERO DE DATORRE

Chay tutaqa qipakunim compañía bomberoypi,
Ofelia Banchero de Datorre 171 nisqapi, chaypim
yanapakuni. Domingotañam, lliw hawkayayman
kutirqamun hinaspa wasiymán aylluymán kutiykuni,
manaña ancha sasachakuyniyuq. Hawkaña ripuni
chaypim tukuy kawsasqayta hamutarqani.

Ñanpi hamutasqaykuna

Wasiman chayaspay, warmiypa kallpanchakuq kuyay marqayninwan, tayta mamaykuna, paniy churiypa asiyninwanmi, tukuy kawsay qatiwasqanmi ancha chaniyuqta hamutachiwarqa. Examen hinalla qallarisan kawsanaypaq yachachikuyman tikrakurqa, hawka kayta chaymanta wakinkunarayku imapas rurasqanchikta yuyachiwanchik.

Carreterakunapi harkaykuna chaqwaykuna
tupasqayku manam ripusqallaykutachu
harkarqa, aswan sasachakuykunatam
qawarichirqa: wakin runapa kawsaynin
waqaychana kananta. Carreterakuna allinmi
runakuna imankunapa astakunakupaq;
ayllukunata tinkuchin,

imapas allinkunaman
yaykuchiwanichik hinaspa sapa
punchaw kawsayninichikta takyachin.
Harkayqa manam ripusqkunapa
rurayninkuna harkayllachu, ayllukunapa
llaqtakunapa kawsaynintam harkachin,
kawsayta saqisqata kachin.

 OSITRÁN
**Supervisa esta
carretera**

Huk tuta iskayrayachkaptiyimi hawkalla mañakuy allin kasqanta yachachiwarqa. Allinpunim rimarikuyninchikqa, ichaqa wakiqnin runapa kawsayninta qawarikuspa yupaychaspam rurana. Mañanakuy hinaspa carreterakuna wichqayqa aswan chaqwallata ñakariyllatam apamun. Mañakuykunaga sasachakuymanta rimanakunapaq hinaspa allichanapaqmi kanan, manam allín kawsayta tanichinmanchu.

Kaykunapa chawpinpim, yuyarqanitaq
yanapakuyninchik allin kasqanta,
aswanga sasachakuy kaptin
yanapakuq bombero hinapi.
Bomberokunapapi samapakuspay,

ayllupaq yanapakuyninchik
allin kasqantam yacharquni.

Bomberokuna, mana imaraykulla

lliwpag llamkasqanmi, allin runakunam paykunaga
sasachakuykunapi yanapanankupaqmi yachachisqa kachkanku,
ichaga carreterakuna wichaqasqa kaptinqa kawsanapaq
yanapakunantam sasachan.

Yanapakuqqa imarayku ayllu allin kasqallantachu munachin,
aswanga imayna runamasinchikrayku llamkaytam chiqapta
qawachin. Sasachakuypi, kawsasqaypihina, yanapakuqkunapa
rurarayninga hukkunamantaqa aswan allinniraqmi.

Ñawpaqta qawarispay
nini, sasachakuy atipayqa
manam examenman
chayanallpaqchu
karga. Aswanqa
imaynam rurayninchik
runamasinchikman
chayan hinaspa imayna
allinmi kуска qawarinakuspa
llamkayninchikta yachachiwanchik.
Yachanitaqmi sapa sasachakuymi allin
kanman chaninchikmanta rurayninchikmanta
hamutananchikpaq.

Kunan punchawqa tarikuni nombrasqa yachachiqmi
John F. Kennedy yachaywasi Chinchapi.

ACTA DE EVALUACIÓN

FECHA: 23 de septiembre del 2024

Miembros del jurado: Ricardo González Vigil
Anahí Barrionuevo
Leonardo Dolores Cerna

Luego de realizada la evaluación de los cuentos participantes por el jurado calificador, conformado por Ricardo González Vigil, Anahí Barrionuevo y Leonardo Dolores Cerna, se procede a declarar a los ganadores del Séptimo Concurso de Cuentos "Ositrán, contigo por las rutas del Perú", en las categorías y en el orden de mérito señalado:

PUESTO	CUENTO	ALUMNO	I. E.	PROCEDENCIA
1.er puesto	El viaje de las comas	Matheo Valentino Rodríguez Aleman	Alexander Fleming	Arequipa
2.do puesto	El viaje de Osi	Lucero Shantal Fernández Shupingahua	Colegio de Alto Rendimiento (COAR) San Martín	San Martín
3.er puesto	La leyenda del Terminal y la Yacumama	Jhony Armando Retis Caballero	Colegio de Alto Rendimiento (COAR) Ucayali	Ucayali
Mención honrosa	¡Papá, viajaré alrededor del Perú con mi abuelo!	Marco Sebastian Cardozo Rosales	Colegio de Alto Rendimiento (COAR) Ucayali	Ucayali
Mención honrosa	El guardián de los caminos	Camila Luciana Rojas Alva	Sagrado Corazón de Jesús	Piura

PUESTO	CUENTO	DOCENTE	I. E.	PROCEDENCIA
1.er puesto	Caminos de prueba	Jerver Lenin Gonzales Toledo	John F. Kennedy	Ica

RICARDO GONZÁLEZ VIGIL
Presidente

LEONARDO DOLORES CERNA
Miembro

ANAHÍ BARRIONUEVO
Miembro

www.gob.pe/ositrán

Síguenos en:

ositránperu

@ositránperu

ositránoficial

@ositránperu

ositrán.pe

*Promoviendo
el talento y
la creatividad
literaria*